

Žughèr ala pès

A m arcòrd un vèc' fílm ch'al s ciamèva "I bambini ci guardano", sàul che in st chès che qué ai èra mé a guardèr dū cínno ch'i žughèven. I fèven àl spadè, cum a gèven nuèter, un sàbet dâpp-mezdé, pròpi sàtta al mî balcân. Anca mé a žughé tanti vòlt, ala sò etè, in cal retàngol incastrè int la cà. Sänper lé, invèzi, càl ragazòli àli i fèven di quadartón col žass par žughèr a "lórina".

A m sän incantè a guardèri, chi dū cínno, che con àl sàu vušlènni i rinpèven al silànzi dl'aura dla gabanèla. Dū cínno e bàsta e nuèter ai èren una stantèinna a rapresentèr tótta l'Itàglia: sizigliàn, napoletàn, puglís e anca mé...

Chi dū ragazù, invèzi, i rapresänten dū mónnd divèrs, fiù ed famai ch'ali én arivè qué par zarchèr una vétta miàura: ón l é un maruchén e cl'èter un filipén... Sänza èser véssst ai ho segué i sù dscùrs, ch'i n èren brísa divèrs dai nùster: "Adesso tu mi davi una spadata e io però mi scansavo...", i gèven adruvánd l inparfèt cum a fèven nó. Pò a m sän mustrè e ai ho fàt la fotografì, quèsi vargugnàndum che ai dé d incù al séppa da cunsiderèr un fàt straudinèri vadder dū ragazù a žughèr insàmm.

Spass a se dscàrr di probléma dl'integraziàn, ed "guèra fra ziviltè", ed "diversité", sänza capìr che la soluziàn i l'han i cínno!

I m l han dimustrè làur, žugànd insàmm int un curtillàtt, con däl spadènni ed plàstica, un sàbet dâpp-mezdé d utàbber, sänper qué fòra ed San Flís, in mèz ai Prè ed Cavrèra.

La cumèdia nôva

An i é dū sänza trî, al diš al provèrbi. E alàura, dâpp "Festa di matrimonio" e "Via della Grazia 53", ècco ch'a sän in pàns ed cimzipièr àl pròv ed "Il pane di Bologna". Anc i autùr, da dū ch'i èren adès i an turnè a èser in trî: Marco Poli, Giorgio Giusti e mé. Naturalmànt al sugèt prinzipèl l'é Bulaggna, int un'època ch'la vò dal 1914 al 1918, quand al prémm zitadén l'èra Franzàssc Žanèrdi. Sozialéssta rifurméssta, laureè in farmazì, l é vanzè par tótt i bulgnís "al Sènddic dal pan", parché al scòp prinzipèl dla sò aministrazziàn al fò quall ed dèr un ajùt cuncrèt ala pòvra žänt. Ecco alàura nàser al "fàuren dal pan" (quall che adès l é dvintè al "Mambo"), mo anc l'Ente dei Consumi, ch'l èra una cadänna ed butaig ch'al vindèven d incòsa a prezzo calmierato. Adiritùra al cunpré dū bastimènt, l Andrea Costa e al Giosue Carducci: ón l andèva a carchèr al furmànt in Argentèinna e cl'èter al carbàn in Inghiltèra (cäl dàu nèv àl fónn pò recuisé apanna ch'ai scupié la guèra dal '18).

La cumèdia la n é brísa una rievocaziàn dla vétta ed Žanèrdi, ch'an cunparéss mòi, mo la vòl èser una interpretaziàn dal vîver d alàura, con di mumènt sèri e di sipariètt aligher, par zarchèr ed cuntèr cum al psèva vlair dîr èser zitadén dla Bulaggna ed nuvant'ân indrî.

Naturalmànt la cunpagnì l'é sänper qualla dal Pânt dla Biånnda, con Rugèro Pasarén e Sisén a fèr da cãntrapónt musichèl, con la regì ed Giorgio Giusti e con la nòstra furmidàbil scuèdra ed tècnic ch'i pànsen a incòsa. Al debótt? Ai 29 ed febrèr dal 2008 al Dehon.

I "artéssta da murâja"

Mé da cínno a scréss col žass "W Coppi" int un mùr drî da cà e quasst l um custé una bravè da santufèzzi da mî pèder. L avé pió che rasàn, fagàndum da capìr che se tótt quant i avèssen scrétt quall ch'ai pasèva par la tèsta int i mùr däl cà nòvi, al lavurìr di šbianchizén al srèv andè a tarsác.

Puvràtt, s'al fòss al mánnd adès csa dirèl, vdand la nòsta zitè ardótt cme

una lavâgna scarabucè da una sémnia žà d tèsta. S'l'é vaira che la mèder di cretén l'é sänpr inzènta (e quand la parturèss la fà dū gemí...), qué da nuèter cla pòvra dóna l'è drí a šbruzèr di fiù a tempo pieno, píz che una cunèinna.

I dîsen che tótt chi scarabúc' i én una manifestaziàn del disagio giovanile, che i ragâz i vòlen lasèr un saggn visèbbil dla sò personalitè e tanti ètri bèli còs. Adiritùra, dâpp che al Sènddic l ha détt acsé che chi "artéssta" i srèn da mètter in gajóffa, girundlând par via Zamboni ai ho véssst un manifèst ch'al rivànddica al dirètt ed psair esprémmer la pròpria fantašì in cal bèl mòd che lé... O andànd a spàs con di cagnâz sänza cadänna e sänza musaròla e con la lizänza ed lasèr dapartótt i sù arcurdén (insàmm a quí di sù padrón).

Nà, nà: qué ai é quel ch'al tàcca! Mé ai ho l'inpresziàn che Bulaggna, in virtó dla sò fâma ed zitè che da sècol la dà ospitalitè e istruziàn a una móccia ed žùven furastîr (ch'ai é pò anc al sò bèl intarès...), la séppa dvintè una spèzie ed "pajais ed bengòdi" pr una móccia ed balùrd, ch'i vénnen qué a ocupèr di capanón vùd, a spurchèr, a fèr dal casén pr àl strè, atirè cme mässc in vatta al mèl dala fâma dl'Università pió antíga dal mánnd e con la zertazza che qué, a Bulaggna, as pòsa fèr tótt quall ch'as vòl, sänper sänza paghèr dâzi.

La soluziàn? L'é dūra da truvèr sänza andèr a tuchèr la libartè personèl e con al rîsg ed pasèr pr antidemocràtic. Pruibîr la vânddita däl bunbulàtt sprài o fèri paghèr pió chèri? Inpusèbbil. Rispedîr a cà sò, con un foglio di via obbligatorio e con l àurden ed presentères ai Carabinîr tótti àl matén, chi "studènt" ch'i én qué sàul par studièr pòc e fèr di dân? L'é una soluziàn ch'a m piès pòc, ch'la pózza ed ditatùra, ch'l'arcòrda, séppa pûr ala luntèna, al "cunfèn" dl'època faséssta e vî acsé.

E alàura? Tgnän pûr la nòstra bèla zitè acsé cum l'é: mèrda da fèr quèsi schîv e brísa sàul pr i scarabúc'! E sänza bruntlèr, par piešair, sinchenà la fâma ed Bulaggna tollerante ed ospitale la vò a fères bandîr.

Onomatopèja

“Mo che rāza d una diavlarī ēl andè a strulghèr stu qué?” al s dmandarà cal pòver crésst che, abituè a lèzer al dialàtt dal giornalén ed Carpàn, an s èra māt inzuchè int un stranbòc’ ed sta fāta. Cusa srèla māt sta “onomatinpèjja”? Adès a v arspānnd sóbbit, chèra la mī zānt.

Al dīs al vocabolèri: “onomatopèja = furmazian d un vocàbol o d una frès ch’l’èva una sonorità imitatīva ed cal quel ch’a vlān espōnner, ch’a vlān descrīver”. L avīv granplè al cunzèt, *il concetto?* Mègga tròp, vaira? Bān, alāura a v fāg un esānpi. “Gnāggnera”: avīv presānt cāl parsān che apanna āli avèrren bācca: “gna-gna-gna”, i fan una gnōla che a nō a sculterī as vén al lāt ai znūc’? Prōpi acsè: gnāggnera l’è una parōla onomatopèica ch’l’incuèdra perfetamānt una gnāpa ed cla fāta. Ecco dānca, fāt l esānpi *esplicativo*, a vōi dīr che adès a dèdic a vuèter cal mī pzulén: a vuèter che, sānza savairel, a fè ūs pió d tótt dl’onomatopèjja. Sé, parché al dialàtt, in quant a fōrza imitatīva, al n ha paragān con inciónni ètri lānguv. Prinziipiān, tant par dīr, con una parōla: “šlušnè”, che mé a cunsèdder la regéina ed cal mānnd māgic, prestigiāus ch’a vōi esplorèr. “Šlušnè”, al *lampro* itagliān l é apanna una cōpia šbiāvda, šmurtlénna dal nōster vocàbol dialetèl, ch’l inbarbāja sāl a pronunzièrel e che int un spēll al sfrāmmbla cāntr al zīl naigher dla burāscā al zīgg-zāgg dla sajatta. Stass efèt: la lōšna, al siān! Vlīv mètter con la lungāgna dl itagliān *fulmine, folgore?* Moché, moché! Dāpp al tenporèl, al scaravānt d agāsst, ecco al sulīv, al respīr d andèr a spās – a n sò – pr una strادلénna fōra ed San Māmel o d pōrta Castiōn vèrs Barbiān o Padèren. La strè in zà e in là l’ha ògni tant dāl pāzzi d ācua (a mé, budriāis, am scāpa détt “burèl”) ch’al pèren di gran ūc’ in dōvv a se spēcia un zīl che oramāi l ha sfughè la sō rābia, anc se quelca guzlénna la crōda zā ancāura. Insāmma: al “spiuvézžna” apanna. Fè chès ala carinarī, ala delicatazza dal vèrb dialetèl ch al šmōrza, anzi: al chèva vī la lōrgna, la malincunī dal *piovvigginare* itagliān pr inpièr sāura a cālī ūltmi lègrum i prēm m surīs dal sāl finalmānt lèbber. L é fāzil alāura vādder pr al strادلén di bistiulén *òm* md ch’i stréssien.

Nuèter, da cínno, apanna a s i truvèven stra i pī, a tachèven con la sōlita tiritèla: “Lumèga, lumagòt, sèlta fōra dal casòt...” sānza pensèr ch’l’è abāsta cla “g” in pòst dla “c” ch’l’è in mèz al itagliān *lumaca* par dèr l’idè dla šguignīsia e dla bavusità dal *mollusco*, ch’al s parmātt anc al lusso d avair parfèn la *roulotte*. E pò, sānper da ragazulétt, a ramghèven stra la mèlta con un bacātt (brīsa col man, parché i s fèven un puctén schīv) par tirèr fōra socuānt lunbrighén da insfilzèr int al lām par pschèr pò una quelca gōba o péss-gāt int al masadūr. Al nóm m “lunbrīg” al descrīv a maravajja la sinuosità ed ste *anellide* (in zoologī l é quasst al sō... cugnóm m), al sō strisèr, al sō divincolères. E zā ch’a dscurān ed bīsti, ai vèl la panna ch’a faggna adiritūra saltèr qué da nō con un šbalānz un bèl “ligūr”. Ló, a sām zèrt che s’l avèss da dlīzer al sō nóm m, al scartarèv quall itagliān ed *ramarro* e ai sfaularèv sānz’èter de pió al “ligūr” dal nōster dialàtt, ch’l é al sō ritrāt spudè: quall d un bistién švèlt cme la šlušnè dal sō vaird šmèraldén.

Ecco arivèr adès pianén pianén, sānza fūria cme s’l avèss l arstén, un “bòt”: al se spōsta con un quelc sèlt, grīv e susptāus, quèsi ch’al vlèss mimetizères stramèz al vaird dl anbiānt. “A sām una pōvra butarāza, an stèrum gnanc a guardèr”, al pèr suplichèr con chi dū ūc’ fōra dala tèsta, sānza rāndres cānt che in cal vocàbol “bòt”, al dialàtt al dsaggna una caricatūra magistrèl dal sō brótt curpāz, ch’al n ha né dërma né grāzia. Finalmānt, prēm m ed salutèr al *regno animale*, a se šluntanān dala nōstra pianūra, dala bāsa, e a fān una puntadéina stra i būscl dl Apenén. Quand la nòt l’inghèbia al mānnd con āl sāl ām mber inesorābil, ecco un ululèr ch’al zèla al sangv e la sfiamarè ed dū ūc’ terébbil: al lāuv. Sé, int la parōla itagliēna *lupo* as sènt l ūrel, la pōra; mo sātta al “lāuv” dal nōster dialàtt a i truvān adiritūra al bèlz dla bēlva, la sō selvāgia agesiān.

Ai é adès socuānt vocàbol ch’i atīren la mī atenziān, anc s’i én abastanza cumón. “Curtèl” pr esānpi: sintīv cum al tāja, cum l é afilè, inflesèbbil? Tótt mèrit ed cla “erre” ch’la culpèss la “ti” con una viulānza bān pió granda dla “elle”, ch’l’indiblèss invèzi al sustantīv Itagliān. E la “prèda”? La *pietra* itagliēna – ói bān – la dà l’idè dla du-

razza, mo vlīv mètter con la sensaziān ed paīs ch’as sènt a dīrla in bulgnāis? Tant é vaira che una parsānna indigèsta la s definèss apónt “una prèda in vatta al stāmmg”. E a n truvè brīsa che una “quèrta zibè” l’è bān pió chēlda e mulsèina dla *coperta imbottita dell’aulico idioma toscano?* E pò: i tirānt, al bartòc, la sfiōpla, la fnistrèla! In cunfrānt a *bretelle, berretto, vescicola, asola*, i fan un efèt ch’l é sānz’èter pió imedièt, pió realésstic.

A prèv tirèr d lóng sānza fén, mo ai ho pōra, ragāz, ed rānprev oramāi i... sé, avī capè: quī ch’i šdānndlen! Dal rèst, bāsta pensèri un mumānt, al dialàtt l ha sāl la dificolte dla sèlta in fāt ed paròl d una eficācia insuperābil e ch’al s indūsen a meditèr cum āl séppen māt stè escogitè, e con che fantasī, int al cāurs di sècol. Acse, a chès, ai é prōpi da šbizarīres e da divartīres a lèzer i vocàbol pió stranpalè: tintinèga, mazacròc, šdòz, tarsāc, šgalém mber, ravaldān, tintinbrīga, strabalzān, gāliga, scadāur, rōssc, spaipātt, ghèttel, šgarlatón... e pò... e pò bāsta: an s finirèv pió! Mé a n sò cóm m e dōvv i i èven strulghè.

E i sinònim ch’i én stè bón d inventèr? Stè da sènter che ròba (e pò a finèss, parōla mī!): sinīfili-vanizén-sparvèrs; tubèna-plócc-malépp-gatèra-tananāi; murbén-švarzūra-ghirigāja-santabèla (quassta però la s sènt sāl d’atāuren al mī bèl paais natīv: Būdri, int la canpāgna dla vāl dl Égg’).

E adès? A l ho inprumèss: *fine*. D’āura in avanti, però, a v l’arcurdarī – vaira? – sta parōla: *onomatopèja!*

Lurivn da Būdri

Stasān *

L èra dal’èlba che Giovanni al pdalèva. In prinzèppi par la strè an i èra inción pò, pòc ala vòlta, un quelc urtlān, in vatta al sō bruzén cārg ed verdūra dirèt al marchè dla zitè, al taché a pasèri dnanz. A ón ch’al cgnusèva ai dmandé s’al psèva tachères, pr apusèrs un pòc.

- Oh, Giuvanén! Vèt a Bulaggna?

- Ai ho d’andèr a dscārrer pr un lavurīr...

- Mo a n avī la tèra?

- Sé, mo a vrènn lasèrla. Sānza mī pèder an i la fān pió: i mī frādī i én anc cén, e mī surèla granda la s ha da maridèr.

- S’t an cunbén brīsa, vén al marchè,

ch'i zairchen sänper di zuven rubósst par fèr i fachén. L é un lavurîr da fadîga, mo té t î aviè, e s pôl fèr na bôna giurnèta!

Quand i arivènn a Bulaggna, Giovanni al ringraziè l urtlàn dal cunséi e dal rimòrchi e l andé a zarchèr al sît.

La câurt l'èra péinna ed grûs machinèri: mutûr con di gran zéngol con âl zavât muntè, mâchin da bâter quèrti con di tlón zîrè, sğadâuri con âl lâm livè só. L andé dânter al magazén, aténti a n sblîsghèr sâura al pavimânt naigher ed zirómm.

- A zarchèva al sgnèr Landi... "

- A sän mé... té ît cal zâuven ed San Zôrz ch'al m ha mandè al mî amîg Cavalèr? Vén, vén... guèrda pûr, quassti qué âli én âl mâchin, adès âli én dânter par l invèren, mo al lavurîr al i é par tótt l ân parché, quand a n lavurän brîsa in canpâgna, andän fôra con âl saig...

Giovanni al fô sóbbit interesè da chi mósster ed fèr, ai parèva ch'ai srê piásó seguitèr a lavurèr la tèra cómme l avèva sänper fât, mo con l ajût ed cäl mâchin putânti, e brîsa sâul con la fôrza däl brâza, o ed cäl dâu pôvri vâc, bôni arîsg par dèr al lât a tótt la sô gran famajja.

La pèga che Landi ai ufré la i paré bôna.

- Sâul ch'arènn bisâggn d na cà, e con mî mèder a sän in òt in famajja...

- S'a v cuntintè, pròpi qué atais ai è un sît vûd, ai é sâul stanza e cusènn, mo i ambiént i én grand, e di lèt ai n stà fén che t vû!

Quand Giovanni l arivé a cà l'èra bèle mezdé, l avèva pèrs na mèza giurnèta ed lavurîr, mo l'èra cuntânt e in cal mânter ch'al magnèva al spieghé ala mèder e ai fradî i sù prugèt: i arènn dè cumiè dal sît da cuntadén e i srènn andé a stér a Bulaggna int la cà nôva, fôra che la surèla ch'la se srê maridè. Pr adès ló l arê mantgnó tótt quant mo, d'in man in man che i ragazû i fôssen carsó, i srènn andé a fèr i faturén, e cäl ragazôli âli arènn inparè a fèr la sèrta o la majèra. I dôbbi i èren tant, adèsa a cal pôc ch'ai lasèva al padrân i s zuntèven i frût dal pulèr e dl ört, e la fâm i n l'avèven mâi padé, mo dâpp?

La mèder la zighèva, quand i lasènn la cà e la tèra, a sèder in vatta al bruzén insâmm a cal pô ed ròba ch'i avèven. In cla cà l'èra stè prèmma zâuvna spâusa, dâpp mamà, sänper con la pan-

za e fangén atâc ala stanèla e, ala fén, vaddva, con una famajja tròp paîsa pr âl sâu spâl stóffi.

I ragazû i s aviènn sóbbit, sänper inbranchè int âl bâl chi curèven pr i curfîl. A lâur, che in canpâgna i avèven sänper un quèic lavursén da fèr, an i parèva vaira tóttâ cla libartè. Anc la mèder pian pian la s adaté al nôvi abitûdin, a fèr la spaisa tótt i dé int âl butaig, lí ch'l'èra aviè a avoir incôsa in cà.

E Giovanni al taché al sô nôv, dûr lavurîr. Al pîz al fô al tânp dal mèder: una calûra insupurtâbil, qualla dal sâul pió qualla dal mutâur, una róggia cuntènnua e una pällver fèinna e fèssa ch'la s inpastèva col sudâur int la fâza, int al còl e zâ par la vétta.

Al lavurîr l'èra dimónndi, acsé ògni mâchina l'avèva quâter operèri, dû ch'i lavurèven ed dé e dû ed nòt. Con al gran chèld l'èra anzi méi mèder ed nòt, parché l'umditè la tgnèva asrè âl spîg e la grèna dal furmânt la n caschèva brîsa par tèra. Mo pròpi cl'umditè l'andèva zâ par la vétta di muturéssta, insâmm al sudâur e ala pällver; e ala maténna, quand fenalmânt Giovanni as cazèva in vatta al sô lèt, âli òs âl i fevèn mèl cunpâgna qualli d un vèc'.

Pò ai èra la batdûra, quand i muturéssta i avèven da sğubèr fôrt par la preparaziân e dâpp pr al smuntâg' di machinèri, mo lóng al dé la fadîga pió granda i la fèven i operèri dl'èra, ch'i avèven da sbalutèr âl manèl ed spîg, i balén ed pâja e i sâc ed furmânt.

E un'ètra vólta in vatta al mutâur avanti e indrî pr i canp, in dóvv al piâ al mitèva in ffla, ón drî a cl'èter, i sùlc dal fumânt. E, ala fén, dâpp a la fresadûra, la sâmmna, ch'l'èra la prumassa pr al lavurîr dl'ân dâpp. La fadîga l'èra dimónndi, mo anc âl sudisfaziân. I cuntadén i paghèven vluntîra pr un lavurîr fât pulid e, quand i arivènn ed cô ala stasân, e Giovanni al purté a Landi al líber dâli âur lavurè par fèr i cónt, al padrân al fô generâus, e ai dé de pió ed quall ch'i avèven cunbinè. Sô mèder l'èra sänper arivè d âura, tótti âl stmèn, ed fèr bastèr l acânt che Giovanni al purtéva a cà, acsé chi sôld finèl i fónn una benziân. I cunprènn schèrp e ftièri pr i ragâz pió grand (chi cén, cme al sòlit, i s cuntintènn dla ròba di fradî), e pò la laggna par l invèren, e i líber par la scòla.

Durânt la stasân fradda, dâpp avoir ajustè e méss a quèrt âl mâchin e i mutûr, i muturéssta i andèven dai cuntadén a sghèr la laggna. Anc quasst l'èra un lavurîr dûr: âl man, zlé dal fradd e sanguânti pr âl schîz, âli èren sänper a résschi quand, ónna d zà e ónna d là dal pèz ed laggna, i al spinzèven cânter ala saiga ch'la frulèva in mèz al pianèl.

Una stasân dâpp a cl'ètra ai pasé i ân. I fradî ed Giovanni i avèven tachè a lavurèr e la famajja l'èra andé a stér int na cà pió granda, in duvv ai èra pr infén al gabinâtt.

Un dé, al tânp dla batdûra, in cal mânter che Giovanni al scarzèva cme al sòlit con âl dòn dla mâchina, aviè ormâi a arzâvver dâli arspòst sfazè e murdânti, al s adé che una zâuvna la n stèva brîsa ai schèrz, e l'abasèva i ûc', con la fâza tóttâ râssa. La sîra al i arivè drî, in biziclatta, só la strè vèrs cà:

- Pòsia cunpagnèruv?

- S'avî chèr...

I cavî, lébber dala capèla, i svulazèven in vatta âl spâl; la pdalè la i dscruvéva i znûc', bianc e tónnd, che lí la s adanèva a pruvèr ed crûver tirand zâ âl pónt dal grinbalân. Dâpp a cla sîra ai fô dâli ètri sîr, lò l avèva bèle lasè al "vó", mo lí la seguitèva a guintèr râssa tótti âl vòlt che ló al dscruvéva sîg. Fentânt che, una dmanndga dâpp-mezdé, in giâca, capèl e cravâta, Giovanni as presenté a cà di sù d lí.

Al fô acsé che Giuvanén al smité ed paghèr la tâsa sâura al "celibato" e d lavurèr pr i sù fradî.

Da alâura in avanti l arê lavurè sâul par la "sô" famajja.

La Nòccia ed Bastèl

** Ste scrètt che qué l ha vént al prèmm prèmi a "L'Ucarîna d ôr 2007", sezian Racónt.*

D là dal'Âcua Granda (4)

Prèmma ed tachèr con i arcòrd ed viâz, a vói tratèr un èter argumânt: i *mini-barr* di albèrg, ch'i én una trâpla, un luvâtt, un "suplézzi ed Tântalo". Pòst che andèr in Brasîl in autón al vòl dîr che là l é estèd, con un caldâz che nuèter a n psân brîsa imazinèr e un'umditè ch'la s tâja col curtèl, cómme *effetto secondario* ai é la said, con una sensaziân d arsitè cuntènnua e con i ftièri sänper mói spûlt. A rânnder tótt quasst ancâura pió insupurtâbil ai é l'arcmandaziân che i amîg "viazadûr

espèrt” i t han dè prémma dla partänza:
- *Brísa bávver l'âcua di rubinètt e gnanc qualla minerèl, e disinfecta incôsa con l'amuchîna!!*

Fâzil a dîr, mo la said l'é said! E qué a tirän in bâl i frîgo-barr che i albêrg i t fan catèr int la stanza, pèn pèra d incôsa: bébbit, bérra, âcua minerèl e vî acsé... E té, ch't î lé con una said ch'et sréss dispòst a bávver l'âcua dal Navélli, t resésst fén ch'et pû, parché t sè benéssum che s't at atânt a sturacèr ónna ed cäl butélli, quand ai arîva al mumänt ed paghèr, al cânt dl albêrg al s ingròsa cum al fà al pan con al livadûr.

Détt quasst, a tirän d lóng con al viâz. Dâpp i prémm cunzêrt in Uruguâi, a sän vulè a Belo Horizonte, in dóvv ai é una comunitè itaglièna pìotòst numerâusa. La sîra ch'a sän arivè, dâpp la sistemaziàn in albêrg, i s han purtè int un vèc' marchè al'avèrta che, pròpi cal dé lé, al vgnèva inaugurè con una nôva destinaziàn: i l avèven trasfurmè int una spèzie ed zänter culturèl. Int la piazzata ed ste sît ai éra un'aparciadûra strepitâusa, con una gran stavlè ed pan ed tótti äl fâta e con un sinifili d ètra ròba da magnèr e da bávver. Ala sîra, apanna finé al nòster cunzêrt – ch'l avèva arzvó däl gran sbatrí ed man – sóbbit i tachénn a balèr con di déssc ed mùsica nustrèna, armistiè con dla ròba sudamerichèna. Mé, ch'ai éra stóff pr al viâz e par la fadîga dal sunèr e cantèr con cal caldâz, a m éra méss trancuèll da una pèrt a titèr in santa pès un bichirân ed *caipiriña*, una bvanda un pôc alcòlica fâta con la *cachasa*, un distilè dla câna da zóccher cme al róm, con l'azónta ed *laim* (di limunzén vîrd), zóccher e giâz. A dscruvé acsé che cal bevran l éra l ónnic quèl ch'am cavèva la said. Pèrs cum ai éra a gustèr cla bvanda, a un zêrt pònt a m sént tirèr pr un brâz, quèsi livèr só ed país e scaravintèr in mèz ala pèssta da bâl. A fèr cl'incursiàn inpruvîsa l'éra stè una biundénna gnînte mèl ch'l'avèva dezîs *unilateralmente* ed balèr con mé, sänza savair che *nelle movenze dell'arte tersicorea* mé ai ho la grâzia *innata* ch'al pôl avoir un fitân! Par zónta in cal mumänt i sunèven un tango, mo ed qui ch'i bâlen da cäl pèrt là... e acsé ai ho avó l'ucasiàn ed pinsèr al paròl ed Carlén Musi, quand al cantèva: “*Adès l é ed môda al tango / i al bâlen con däl*

mòs / ch'i s pîghen e i se stôrzen / ch'al pèr ch'i s câscn adòs! / Col spâl ón cânt a cl èter / i s guèrdn e i fan al gîr / pò i s vòltn e pò i s astrécchen / par fèr dal lavurîr!”. Pròpi acsé! Tótt un arvujamänt che mé a zarchèva ed tgnîr sâtta contròl, vargugnändum cme un lèder, in st mänter che quî dla nòstra cumitîva i ridèven cme di mât...

Ala fèn dla mî disastrâusa *performance* la biundénna, ch'la biasughèva un pôc d itagliàn, la s presenté:

- *Uüllma!* – mo in mèz a tótt cal casén mé an capèva un azidänt...

- *Come?*

- *Uüllma!*

E mé:

- *Non capisco cosa vuoi dire...*

Par dèr un tâi ala fazannda dla presentaziàn, la m ciapé pr una man e la m condusé al sò tèvel. Lé, con l ajüt d una panna e d un tvajòl, fenalmänt a dscruvé cum la s ciamèva: Wilma! La m presenté ai sù amîg che mé ai éra anc in stèt confusiònel parché am parèva d arcurdèr che qué a Bulaggna ed sòlit i én i òmen ch'i invîden cäl dòn a balèr, anc sâul par fèr cgnusänza. Là, invèzi, l é incôsa al cuntrèri e, sinzeramänt, al zûg al m éra piesó.

Sänper lî, la Wilma (che come hobby la studièva la lérrica), sänza tór tanti vultè la m dmandé che inpégn mé avèva pr al dé dâpp. Al progrâma ed viâz al prevdèva una vîsita a una zitadénna minerèria ch'la s ciâma Ouro Preto, a un zintunèr ed chilòmeter da Belo Horizonte. Con la scûsa che mé ai éra stóff par tótt chi viâz di ûltum dé, a déss acsé che cla maténna a srèv stè a lèt e acsé a fé. Però a una zèrta âura ai arivé una telefonè e al fó acsé che mé a pasé cla giurnèta in cunpagnî dla Wilma, girundlând par la zitè, andänd a magnèr int una *churrascheria* (una spèzie ed rustizarî in dóvv a magnènn dla chèren strepitâusa) e visitänd una beléssima mässtra ed fumétt brasigliàn. Vèrs sîra a l'acunpagné in staziàn parché la tulèva al trèno pr an dèr a un cunzêrt lérric. A s salutènn cme dû vîc' amîg e lî, i cardrés, l'avèva ä lózzel ai ûc'.

Pianén pianén a turné in albêrg, giósst in tänp par vädèr arivèr la nòstra cumitîva. Ai éra un pôc móff anca mé, parché cla bèla parsunzénna l'arèv meritè un puctinén pió ed tänp.

- *Cus'èt fât incû ed bèl?* – la m dman-

dé la Marta Muròt, la nòstra chèpa-spediziàn. E mé:

- *Ai ho pruvdó a rinsaldèr i rapòrt d amizezza fra l'Itâglia e al Brasíl...*

Al dé dâpp... partänza pr andèr a tirèr un pôc al fiè a Iguasù.

(al cunténna)

I efèt dal Niño in Brasíl

La siänza di nûster vîc'

Èrba plâusa (*Echium vulgare*) – buglossa, volgarmente erba rognà, erba viperina, comune in montagna. Già tenuta buona per curare i morsi delle vipere, ma ora lasciata in disparte.

Èrba giudaica (*Solidago virgo-aurea*) – volgarmente erba giudaica, verga d'oro, erba a fiori giallo-dorati, comune ne' boschi elevati e torrenti che ne scendono. Nella medicina popolare è ritenuta diuretica ed astringente e in campagna si adopera per guarire le ferite e specie i tagli.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biännda nómmer 65

Mais d utábber dal 2007

Diretâur iresponsâbil e limušnîr:

Fausto Carpan

Dségnn uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén ed Sèra**

Strulgân eletrònic: **Âmos Lèli**

Spediziàn: par pòsta, purtròp.

Abunamént: fén ch'ai n é, a tirän d lóng.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Casella Postale 3179 Bo. Ponente

Via Saffi 30/32

40131 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585 – fax 051-385283

faustocarpani@alice.it

**Tótt i scrétt in dóvv an i é brîsa indicè
l autâur i én ed Fausto Carpani.**

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

- Carpani e i sù amîg -
- COMPAGNIA DEL PONTE DELLA BIONDA -
Calendario

OTTOBRE

Giovedì 18 ore 21	Sala ARCI Paradiso di San Lazzaro (via Bellaria): la Compagnia del Ponte della Bionda in “Via della Grazia 53” (Int al curtîl di Úmili) , due atti in dialetto bolognese di Carpani e Giusti . Regia di Giorgio Giusti . L'incasso della serata è a favore dell'Istituto Ramazzini, in memoria di Elisa Montanari e Fabio Trentini .
Sabato 20 ore 21	Sala ARCI di Ozzano Emilia: “Carpani e i sù amîg”
Domenica 28 ore 21	Centro Civico Lame (via M. Polo 53): Fausto Carpani in: “Quando i portici erano di legno” (casi, personaggi, luoghi della Bologna medievale raccontati e cantati) con Antonio Stragapede e le immagini di Giorgio Serra .

NOVEMBRE

Sabato 3 ore 21	Centro Sociale Croce Coperta (Via Papini 28): “Bulaggna quizz” . Conoscete Bologna? Fausto Carpani proietterà immagini su particolari della città che il pubblico dovrà riconoscere. Si precisa che le immagini sono le stesse utilizzate all'Arena del Navile nel luglio scorso.
Martedì 6 ore 21	Al Teatro Dehon (via Libia): la Compagnia del Ponte della Bionda in “Via della Grazia 53” (Int al curtîl di Úmili) , due atti in dialetto bolognese di Carpani e Giusti . Regia di Giorgio Giusti .
Venerdì 9 ore 21	Teatro Tivoli (via Massarenti 418): “Carpani e i sù amîg”
Sabato 10 ore 20	Bocciofila Pontelungo (via Agucchi 121/14, di fronte all'Autocommerciale): “Carpani e i sù amîg... a tèvla” . Prima si cena e poi si suona. Indispensabile la prenotazione allo 051-388887.
Lunedì 12 ore 21	Sala Arcipelago di Pianoro Nuovo: “Carpani e i sù amîg” . L'incasso della serata è a totale beneficio dell'Istituto Ramazzini.

Associazione Culturale

IL PONTE DELLA BIONDA

www.pontedellabionda.org

info@pontedellabionda.org